

Sygn. akt VI Ka 284/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 września 2020 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu VI Wydział Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodnicząca: sędzia Natalia Burandt

Protokolant: stażysta Magdalena Okołowicz

przy udziale Prokuratora Prokuratury Rejonowej w Elblągu Dominiki Jazdzewskiej

po rozpoznaniu w dniu 10 września 2020 r. w Elblągu sprawy

D. P. (1), c. W. i D., ur. (...) w E.

oskarżonej o czyn z art. 300 § 2 kk

z powodu apelacji wniesionej przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego

od wyroku Sądu Rejonowego w Elblągu

z dnia 19 lutego 2020 r. sygn. akt VIII K 1503/18

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Elblągu do ponownego rozpoznania.

Sygn. akt VI Ka 284/20

UZASADNIENIE		
Formularz UK 2	Sygnatura akt	VI Ka 284/20
Załącznik dołącza się w każdym przypadku. Podać liczbę załączników:	1	
1. CZĘŚĆ WSTĘPNA		

1.1. Oznaczenie wyroku sądu pierwszej instancji

wyrok Sądu Rejonowego w Elblągu z dnia 19 lutego 2020r. w sprawie o sygn. akt VIII K 1503/18

1.2. Podmiot wnoszący apelację

oskarżyciel publiczny albo prokurator w sprawie o wydanie wyroku łącznego

oskarżyciel posiłkowy – pełnomocnik

oskarżyciel prywatny

obrońca

oskarżony albo skazany w sprawie o wydanie wyroku łącznego

inny

1.3. Granice zaskarżenia

1.3.1. Kierunek i zakres zaskarżenia

na korzyść

na niekorzyść

w całości

w części

#

co do winy

#

co do kary

#

co do środka karnego lub innego rozstrzygnięcia albo ustalenia

1.3.2. Podniesione zarzuty

Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji

#

art. 438 pkt 1 k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w

	zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu	
#	art. 438 pkt 1a k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż wskazany w art. 438 pkt 1 k.p.k., chyba że pomimo błędnej podstawy prawnej orzeczenie odpowiada prawu	
#	art. 438 pkt 2 k.p.k. – obraza przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia	
#	art. 438 pkt 3 k.p.k. – błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia	
#	art. 438 pkt 4 k.p.k. – rażąca niewspółmierność kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przypadku lub innego środka	
#	art. 439 k.p.k.	
#	brak zarzutów	

1.4. Wnioski

#	uchylenie	#	zmiana
---	-----------	---	--------

2. Ustalenie faktów w związku z dowodami przeprowadzonymi przez sąd odwoławczy

2.1. Ustalenie faktów

2.1.1. Fakty uznane za udowodnione					
Lp.	Oskarżony	Fakt oraz czyn, do którego fakt się odnosi	Dowód	Numer karty	
2.1.2. Fakty uznane za nieudowodnione					
Lp.	Oskarżony	Fakt oraz czyn, do którego fakt się odnosi	Dowód	Numer karty	

2.2. Ocena dowodów

2.2.1. Dowody będące podstawą ustalenia faktów		
Lp. faktu z pkt 2.1.1	Dowód	Zwięźle o powodach uznania dowodu

2.2.2. Dowody nieuwzględnione przy ustaleniu faktów (dowody, które sąd uznał za niewiarygodne oraz niemające znaczenia dla ustalenia faktów)		
Lp. faktu z pkt 2.1.1 albo 2.1.2	Dowód	Zwięźle o powodach nieuwzględnienia dowodu

3. STANOWISKO SĄDU ODWOŁAWCZEGO WOBEC

ZGŁOSZONYCH ZARZUTÓW i wniosków		
Lp.	Zarzut	
1.	naruszenie przepisów postępowania, mogące mieć wpływ na treść wyroku, tj. art. 410 kpk i art. 7 kpk, skutkujące błędem w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, także w wyniku pominięcia treści art. 21 § 2 kk i art. 18 § 3 kk	# zasadny # częściowo zasadny # niezasadny
Zwięźle o powodach uznania zarzutu za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny		
<p>Apelacja wniesiona przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego jako zasadna zasługiwała na uwzględnienie, a konsekwencją jej rozpoznania stała się konieczność uchylenia zaskarżonego wyroku w całości z jednoczesnym przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.</p> <p>Wskazany przez skarżącego w wywiedzionym środku odwoławczym błąd w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, stanowiący konsekwencję naruszenia przepisów prawa procesowego, jakich dopuścił się Sąd Rejonowy, prowadzi do stwierdzenia, że Sąd I instancji nie uwzględnił wszystkich istotnych okoliczności sprawy i w konsekwencji nie dokonał kompleksowej oceny zgromadzonego materiału dowodowego, a także nie dokonał pełnej oceny prawnokarnej zachowania oskarżonej.</p>		

Wyprowadzony przez Sąd I instancji wniosek co do braku podstaw do pociągnięcia do odpowiedzialności karnej oskarżonej D. P. (1) za zarzucany jej czyn należy uznać za przedwczesny albowiem poczynione przez sąd orzekający ustalenia stanu faktycznego są niepełne i obarczone istotnymi wadami, a tym samym nie sposób jednoznacznie wykluczyć – wskazywanej przez skarżącego - alternatywy, że gdyby nie doszło do wystąpienia stwierdzonych uchybień, to ocena wszystkich dostępnych dowodów dokonana w sposób kompleksowy, we wzajemnym powiązaniu i prawidłowy, byłaby zgoła odmienna. Ponadto, jak słusznie podniósł autor skargi, sąd meriti w swych rozważaniach ograniczył się jedynie do stwierdzenia, że oskarżona nie zrealizowała znamienia strony przedmiotowej czynu z art. 300 § 2 kk, a mianowicie nie posiada ona swoistej cechy wskazanej w tym przepisie, tzn. nie jest dłużnikiem i w rezultacie całkowicie zaniechał poczynienia ustaleń i rozważań w aspekcie regulacji materialnoprawnych przewidzianych w art. 21 § 2 kk i art. 18 § 3 kk, rozszerzających odpowiedzialność karną na współdziałających w popełnieniu przestępstwa indywidualnego właściwego.

W tym miejscu wypada poczynić ogólną uwagę tej treści, iż to do sądu należy sformułowanie rozstrzygnięcia w sprawie na podstawie zebranego materiału dowodowego, w oparciu o wiedzę i doświadczenie życiowe. Pomimo tego, że w sprawie prezentowane są przeciwstawne wersje zdarzenia, Sąd musi ustalić najbardziej prawdopodobny jego przebieg

i swoją decyzję umotywować. Oczywiście jest więc polemika autora apelacji z argumentami przedstawionymi przez sąd w uzasadnieniu wyroku, lecz można ją zaakceptować jedynie wtedy, gdy skarżący na potwierdzenie swoich zarzutów przedstawi konkretne argumenty, a nie jedynie nie zgadza się z wersją zdarzenia przyjętą przez Sąd. W ocenie sądu odwoławczego, autor skargi należycie wywiązał się ze swojego zadania.

Ustosunkowując się do argumentów przedstawionych w apelacji, należy zgodzić się z jej autorem, że Sąd I instancji uwalniając oskarżoną od popełnienia zarzucanego jej czynu nie uwzględnił szeregu, wskazanych w tejże apelacji, dowodów i okoliczności, które zdaniem skarżącego miały zasadnicze znaczenie dla końcowego rozstrzygnięcia, a ponadto nie dokonał kompleksowej oceny prawnokarnej zachowania oskarżonej w aspekcie regulacji przewidzianych w art. 21 § 2 kk i art. 18 § 3 kk.

Zasadniczym powodem przemawiającym za koniecznością uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, było dokonanie przez sąd meriti, niepełnych, a tym samym budzących wątpliwości ustaleń odnośnie niewystąpienia podstaw do pociągnięcia oskarżonej do odpowiedzialności karnej za współdziałanie przy popełnieniu przestępstwa indywidualnego, pomimo że nie dotyczy jej okoliczność osobista stanowiąca znamię czynu z art. 300 § 2 kk (status dłużnika) oraz całkowite zaniechanie poczynienia ustaleń odnośnie powzięcia przez oskarżoną wiedzy, bądź jej braku o tej

właściwości sprawcy, tj. że M. T. była dłużnikiem wierzyciela – Wspólnoty (...), a które to zastrzeżenia wyeksponował w apelacji pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego.

Nie sposób zdecydowanie odrzucić sformułowanej przez apelującego tezy, że dokonanie jak najbardziej precyzyjnych ustaleń w powyższym zakresie i to w kontekście regulacji materialnoprawnych określonych w art. 21 § 2 kk lub art. 18 § 3 kk, ma kluczowe znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, a przede wszystkim dla oceny zachowania oskarżonej w kategoriach współdziałania przy popełnieniu zarzucanego jej przestępstwa indywidualnego właściwego.

W konsekwencji, poczynienie przez sąd meriti niepodważalnych ustaleń odnośnie powzięcia przez oskarżoną wiedzy, bądź jej braku, o stanowiącej znamię czynu z art. 300 § 2 kk osobistej właściwości sprawcy – M. T., tj. o jej statusie dłużnika (M. T. była dłużnikiem wierzyciela – Wspólnoty (...)), a w konsekwencji rozważenie w aspekcie przepisów art. art. 18 § 3 kk i 21 § 2 kk możliwości (w przypadku spełnienia przesłanek, obowiązku) pociągnięcia jej do odpowiedzialności karnej za pomocnictwo bądź współdziałanie przy popełnieniu zarzucanego jej przestępstwa indywidualnego właściwego - pozwoliłoby tym samym, bądź na wykluczenie winy oskarżonej, bądź też dostarczyłoby argumentów przemawiających za jej sprawstwem, pomimo że nie dotyczy jej okoliczność osobista wskazana w art. 300 § 2 kk. W tym miejscu godzi się ponownie zaakcentować, że sąd meriti całkowicie zaniechał dokonania powyższych

ustaleń i rozważań, całą swoją uwagę koncentrując i ograniczając wyłącznie do stwierdzenia niewystąpienia znamienia strony przedmiotowej czynu z art. 300 § 2 kk, a mianowicie nieposiadania przez D. P. (1) swoistej cechy wskazanej w tym przepisie, tj. statusu dłużnika, co wprost wyraził w pisemnym uzasadnieniu zaskarżonego wyroku zaznaczając, iż „Kluczowe dla sprawy było bowiem samo stwierdzenie, że nie była ona dłużnikiem Wspólnoty (...) przy ul. (...) w E.. Dłużnikiem tej Wspólnoty była bowiem M. T.”.

Analiza pisemnych motywów wyroku nakazuje bowiem wyprowadzić wniosek, iż sąd orzekający uwolnił D. P. (1) od odpowiedzialności karnej za popełnienie zarzucanego jej czynu stwierdzając, iż „(...) Oskarżona D. P. (1) niewątpliwie w dniu 25 kwietnia 2017r., w P. zawarła z M. T. umowę dożywocia, zgodnie z którą w zamian za dożywotnie utrzymanie babci, otrzymała od niej opisane szczegółowo w zarzucie mieszkanie w E., przy ul. (...). Umowa ta pokrzywdziła Wspólnotę (...) przy ul. (...) w E., gdyż udaremniała wykonanie wyroku Sądu Okręgowego w E. z dnia (...), w sprawie (...). Wyrok ten zezwalał na sprzedaż w drodze licytacji na podstawie przepisów kodeksu postępowania cywilnego o egzekucji nieruchomości, i przysługującego M. T. prawa odrębnej własności lokalu nr (...) lokalu położonego w E., przy ul. (...). Nie oznacza to jednak, że zawierając tę umowę automatycznie popełniła przestępstwo kwalifikowane z art. 300 § 2 kk. Przepis ten stawia bowiem ścisłe wymagania wobec podmiotu, który może się go dopuścić. Jest to przestępstwo

indywidualne i jego podmiotem może być tylko dłużnik. Oskarżona D. P. (1) swoim zachowaniem nie popełniła zatem zarzucanego jej przestępstwa kwalifikowanego z art. 300 § 2 kk, gdyż nie była dłużnikiem pokrzywdzonej Wspólnoty(...). Podmiotem, który może popełnić to przestępstwo może być tylko dłużnik lub osoba go zastępująca...”, „Treść przepisu wskazuje zatem jednoznacznie, że zarzucanego oskarżonej czynu mogła się dopuścić z pewnością właścicielka mieszkania, które Wspólnota zgodnie z wyrokiem Sądu mogła i zamierzała sprzedać. Właścicielką tą, a zatem i dłużniczką Wspólnoty była oddająca oskarżonej mieszkanie w zamian za dożywocie jej babcia M. T.. Postępowanie karne wobec M. T. zostało już prawomocnie zakończone postanowieniem o jego umorzeniu z uwagi na znikomą szkodliwość społeczną czynu”, „Kluczowe dla sprawy było bowiem samo stwierdzenie, że nie była ona dłużnikiem Wspólnoty (...) przy ul. (...) w E.. Dłużnikiem tej Wspólnoty była bowiem M. T.”.

Jak już wyżej zaznaczono, wywołanie wątpliwości co do trafności powyższego stanowiska, umożliwił autorowi apelacji fakt całkowitego pominięcia przez sąd orzekający w swych rozważaniach kwestii wiedzy D. P. (1) bądź jej braku, o stanowiącej znamię czynu z art. 300 § 2 kk osobistej właściwości sprawcy – M. T., tj. o statusie dłużnika (M. T. była dłużnikiem wierzyciela – Wspólnoty (...)) oraz nierozważenie w aspekcie przepisów art. 18 § 3 kk i 21 § 2 kk możliwości (w przypadku spełnienia przesłanek, obowiązku) pociągnięcia jej do odpowiedzialności karnej za pomocnictwo bądź

współdziałanie przy popełnieniu zarzucanego jej przestępstwa indywidualnego właściwego, a także nieuwzględnienie następujących dowodów i okoliczności.

Poczynienie niepodważalnych ustaleń w kwestii wiedzy D. P. (1) (bądź jej braku) o stanowiącej znamię czynu z art. 300 § 2 kk osobistej właściwości sprawcy – M. T., tj. o jej statusie dłużnika wobec wierzyciela Wspólnoty Mieszkaniowej, stanowi konieczną przesłankę pociągnięcia oskarżonej do odpowiedzialności za to przestępstwo indywidualne. Zgodnie bowiem z treści art. 21 § 2 kk w odniesieniu do każdej postaci współdziałania obowiązuje zasada, że "współdziałający (podżegacz, pomocnik, współsprawca, sprawca kierowniczy lub wydający polecenie), który cechy znamiennej nie posiada, ponosi odpowiedzialność za przestępstwo indywidualne, jeżeli o danej okoliczności wiedział, to jest uświadamiał sobie, że współdziała z podmiotem przestępstwa indywidualnego" – tak: wyrok SA w Krakowie z dnia 3 lutego 2015 r., II AKa 190/14, KZS 2015, z. 3, poz. 56. Jeżeli zatem D. P. (1) wiedziała, tj. uświadamiała sobie, że jej babka M. T. jest dłużnikiem wierzyciela Wspólnoty (...) w E., który dysponuje tytułem wykonawczym i wszczął egzekucję z przedmiotowej nieruchomości, tj. lokalu mieszkalnego przy ulicy (...) w E., a pomimo to zawarła z dłużniczą umowę przeniesienia prawa własności tegoż lokalu mieszkalnego w zamian prawo dożywocia, czym udaremniono wykonanie wyroku Sądu Okręgowego w E. z dnia (...). sygn. akt (...), to - jak słusznie podniósł apelujący

- podstaw do pociągnięcia jej do odpowiedzialności karnej za współdziałanie (współsprawstwo lub pomocnictwo) przy popełnieniu czynu indywidualnego, jakim jest przestępstwo z art. 300 § 2 kk, chociaż ta stanowiąca znamię osobista cecha jej nie dotyczyła, należało poszukiwać w treści art. 21 § 2 kk lub w art. 18 § 3 kk, które to normy prawne całkowicie uszły uwadze sądu orzekającego.

Z oczywistych względów nie przesadzając w postępowaniu odwoławczym kwestii wiedzy D. P. (1) bądź jej braku, o stanowiącej znamię czynu z art. 300 § 2 kk osobistej właściwości sprawy – M. T., tj. o jej statusie dłużnika, albowiem poczynienie niebudzący wątpliwości ustaleń w tym zakresie (bądź ich wykluczenie) będzie zadaniem sądu I instancji przy ponownym rozpoznaniu sprawy, niemniej sąd ten będzie zobligowany w swych rozważaniach uwzględnić całokształt zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i wszystkie ujawnione okoliczności, w tym wskazane w apelacji pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego. Jak zasadnie podniósł apelujący, sąd I instancji dokonując oceny dowodów i ustalając stan faktyczny w powyższym przedmiocie, winien rozważyć we wzajemnym powiązaniu m.in takie okoliczności i dowody jak:

- działania podejmowane nie tylko przez oskarżoną, ale i przez jej matkę – D. P. (2);

- kontekst czasowo – sytuacyjny związany z przedmiotowym lokalem, chronologią czynności egzekucyjnych dotyczących tej nieruchomości, osobą dłużnika – M.

T. i jej stanem zdrowia w chwili składania oświadczeń woli;

- relacje pomiędzy oskarżoną, jej matką i babką w aspekcie udzielonego pełnomocnictwa oraz zawarcia umowy przeniesienia własności lokalu mieszkalnego z ustanowieniem prawa dożywocia oraz ich udział w toczącym się postępowaniu egzekucyjnym;

- treść umowy notarialnej przeniesienia własności i ustanowienia prawa dożywocia, w której § 1 ust I pkt 1 lit d zawarto informację, iż w księdze wieczystej prowadzonej dla przedmiotowego lokalu „w dziale III (prawa, roszczenia i ograniczenia) wpisane jest ostrzeżenie o wszczęciu egzekucji z nieruchomości w sprawie (...)na rzecz Wspólnoty (...) przy ulicy (...) w E.”, zaś w § 1 ust III dokonano zapisu o treści „Strony oświadczyły, że znany jest im stan prawny przedmiotu umowy zapoznały z treścią księgą wieczystą prowadzoną dla lokalu stanowiącego przedmiot niniejszej umowy ujawnionej w elektronicznym systemie ksiąg wieczystych na stronach Ministerstwa Sprawiedliwości i niniejszą umowę zawierają również w oparciu o oświadczenia złożone na podstawie danych ujawnionych w elektronicznym systemie informacji ksiąg wieczystych księgi wieczystej numer (...)/”;

- wypis księgi wieczystej zawierający ostrzeżenie o wszczęciu egzekucji z nieruchomości w sprawie (...) na rzecz Wspólnoty (...) przy ulicy (...) w E.;

- kopie akt komorniczych o sygn. (...) (m.in. wniosek wierzyciela z dnia 2 grudnia 2016r. o wszczęcie egzekucji przeciwko dłużniczce M.

T. przez sprzedaż w drodze licytacji przedmiotowego lokalu mieszkalnego i o egzekucję kosztów procesu; zawiadomienie o wszczęciu egzekucji adresowane do M. T. zawierające dokładny opis orzeczeń sądów wszystkich instancji stanowiących tytuł wykonawczy; wniosek o wpis w księdze wieczystej wzmianki o toczącej się egzekucji z nieruchomości; potwierdzenia odbioru korespondencji komorniczej adresowanej do M. T. przez D. P. (2))

- kopie akt sądowych,

- pełnomocnictwo udzielone przez M. T. matce oskarżonej – D. P. (2) do dokonania czynności zawarcia umowy darowizny,

- zeznania świadków K. K., T. Z. i A. S. dotyczące m.in. zaangażowania matki oskarżonej w sprawę skierowaną przeciwko M. T. przez wierzyciela.

Jak zasygnalizowano we wcześniejszych akapitach niniejszego uzasadnienia, jako w pełni zasadny należało także potraktować podniesiony przez apelującego zarzut nierozważenia w ogóle przez sąd meriti w aspekcie przepisów art. 18 § 3 kk i 21 § 2 kk możliwości, a w przypadku spełnienia wszystkich przesłanek (m.in. ustalenia wiedzy D. P. (1) o stanowiącej znamię czynu z art. 300 § 2 kk osobistej właściwości sprawcy – M. T., tj. o statusie dłużnika) obowiązku pociągnięcia jej do odpowiedzialności karnej za współdziałanie (współsprawstwo lub pomocnictwo) przy popełnieniu zarzucanego jej przestępstwa indywidualnego właściwego. Sąd I instancji całkowicie zaniechał dokonania powyższych ustaleń i rozważań, całą swoją uwagę

koncentrując i ograniczając wyłącznie do stwierdzenia niewystąpienia znamienia strony przedmiotowej czynu z art. 300 § 2 kk, a mianowicie nieposiadania przez D. P. (1) swoistej cechy wskazanej w tym przepisie, tj. statusu dłużnika.

Tytułem wprowadzenia, należy jedynie przyznać rację sądowi orzekającemu, że czyn z art. 300 § 2 kk jest przestępstwem indywidualnym właściwym. Podmiotem tegoż występku może być bowiem jedynie osoba mająca swoiste cechy wskazane w tym przepisie, tj. wyłącznie dłużnik, czyli podmiot zobowiązany do spełnienia określonego świadczenia (tak: Kulik Marek (w) Budyn-Kulik Magdalena i in., Kodeks karny. Komentarz aktualizowany; Oczkowski Tomasz (w) Konarska-Wrzosek Violetta (red.), Kodeks karny. Komentarz, wyd. II; Jarosław Majewski (w) Zoll Andrzej (red.), Kodeks karny. Część szczególna. Tom III. Komentarz do art. 278-363 k.k., wyd. IV]. Nie ma jednocześnie znaczenia, czy dłużnik i wierzyciel lub chociaż jeden z nich mają status przedsiębiorcy (por. postanowienie SN z 24.01.2013 r., I KZP 22/12, OSNKW 2013/3, poz. 20; Kulik Marek (w) Budyn-Kulik Magdalena i in., Kodeks karny. Komentarz aktualizowany; Oczkowski Tomasz(w) Konarska-Wrzosek Violetta (red.), Kodeks karny. Komentarz, wyd. II; Jarosław Majewski (w) Zoll Andrzej (red.), Kodeks karny. Część szczególna. Tom III. Komentarz do art. 278-363 k.k., wyd. IV).

Sąd I instancji uwalniając oskarżoną ze wskazanej powyżej przyczyny od odpowiedzialności karnej za współdziałanie w popełnieniu tegoż

czynu indywidualnego, całkowicie natomiast pominął regulację prawną przewidzianą w przepisie art. 21 § 2 kk i art. 18 § 3 kk, który to zarzut stanowi fundament wywiedzionej apelacji pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego.

Godzi się przypomnieć, że przepis art. 21 § 2 k.k. z 1997 r. odnosi się do problematyki odpowiedzialności ekstraneusa współdziałającego w popełnieniu przestępstwa indywidualnego z osobami posiadającymi cechę będącą znamieniem czynu zabronionego, stanowiącym podstawę (warunek) odpowiedzialności karnej lub znamieniem wpływającym na wyższą karalność (stanowiącym znamię kwalifikujące) - por. A. Zoll (w:) K. Buchała, A. Zoll, Kodeks..., s. 192; A. Wąsek, Kodeks..., t. 1, s. 284. Rozwiązanie przyjęte w art. 21 § 2 k.k. odnosząc się generalnie do wszystkich znanych kodeksowi karnemu postaci współdziałania (zarówno niesprawczego, jak i sprawczego), poszerza krąg podmiotów, które będąc ekstraneusami, mogą ponosić odpowiedzialność za przestępstwo indywidualne. Stwarza ono jednolite zasady odpowiedzialności ekstraneusa współdziałającego w popełnieniu przestępstwa indywidualnego, opierając je na znanej od 1937 r. (postanowienie SN z dnia 20 marca 1937 r., 1K 736/36, OSP 1937, poz. 446) zasadzie związanej z wiedzą ekstraneusa dotyczącą posiadania cechy wymaganej przez ustawę przez jednego ze sprawców (por. J. Szymczyk, Współdziałanie..., s. 161 i n.; T. Kaczmarek, Recenzja..., s. 95 i n.). Regulacja zawarta w art. 21 § 2 k.k. zrównuje zatem na płaszczyźnie odpowiedzialności karnej za

przestępstwo indywidualne sprawcze oraz niesprawcze postaci współdziałania, rozciągając na sprawcze odmiany współdziałania zasadę obowiązującą od 1937 r. w odniesieniu do podżegania i pomocnictwa (por. G. Rejman (w:) E. Bieńkowska, B. Kunicka-Michalska, G. Rejman (red.), J. Wojciechowska, Kodeks..., s. 656 i n. Po wprowadzeniu tego rozwiązania na gruncie polskiego systemu prawnego w odniesieniu do każdej postaci współdziałania obowiązuje zasada, że "współdziałający (podżegacz, pomocnik, współsprawca, sprawca kierowniczy lub wydający polecenie), który cechy znamiennej nie posiada, ponosi odpowiedzialność za przestępstwo indywidualne, jeżeli o danej okoliczności wiedział, to jest uświadamiał sobie, że współdziała z podmiotem przestępstwa indywidualnego" (wyrok SA w Krakowie z dnia 3 lutego 2015 r., II AKa 190/14, KZS 2015, z. 3, poz. 56). Konstrukcja wyrażona w art. 21 § 2 k.k. stanowi podstawę synchronizacji reżimu odpowiedzialności ekstraneusa za współdziałanie w popełnieniu przestępstwa indywidualnego. W części odnoszącej się do sprawczych postaci współdziałania (współsprawstwa, sprawstwa kierowniczego oraz sprawstwa polecającego) przepis art. 21 § 2 k.k. stanowi novum w polskim ustawodawstwie karnym (por. A. Wąsek, Kodeks..., t. 1, s. 285-286). Możliwe jest zatem przypisanie współdziałania przy popełnieniu przestępstwa indywidualnego osobie, której wprawdzie nie dotyczy okoliczność osobista stanowiąca znamię czynu zabronionego, ale która wie o zachodzeniu tej okoliczności

po stronie innego współsprawcy. Warunkiem odpowiedzialności jest więc nie posiadanie samemu danego przymiotu, ale wiedza o tej właściwości sprawcy" (wyrok SN z dnia 26 marca 2014 r., III KK 396/13, LEX nr 1451226). Twierdzenie to należy doprecyzować przez wskazanie, że art. 21 § 2 k.k. odnosi się do dwóch kategorii okoliczności osobistych stanowiących znamię czynu zabronionego: okoliczności warunkujących odpowiedzialność karną (decydujących o niej), a więc takich, od których wystąpienia po stronie sprawcy uzależniona jest możliwość pociągnięcia danej osoby do odpowiedzialności karnej; okoliczności modyfikujących odpowiedzialność karną, lecz tylko tych, od których wystąpienia uzależnione jest pociągnięcie sprawcy do surowszej odpowiedzialności karnej (określonych w typie kwalifikowanym). Przepis art. 21 § 2 k.k. odnosi się zatem do wszystkich przestępstw indywidualnych właściwych (w których posiadanie wymaganej przez ustawę cechy warunkuje odpowiedzialność karną) oraz do przestępstw indywidualnych niewłaściwych typu kwalifikowanego (w których posiadanie cechy szczególnej prowadzi do obostrzenia odpowiedzialności karnej).

Poza zakresem regulacji art. 21 § 2 k.k. pozostają natomiast przestępstwa indywidualne niewłaściwe typu uprzywilejowanego, do których znajduje zastosowanie zasada wyrażona w art. 21 § 1 k.k. (por. J. Giezek, Kodeks..., t. 1, s. 121-123; zob. też interesujące wywody A. Liszewskiej, Odpowiedzialność..., s.

5 i n., wskazującej na wadliwą konstrukcję art. 21 § 2 k.k.). Przepis art. 21 § 2 k.k. nie odnosi się bowiem do tych wypadków, gdy szczególna okoliczność osobista dotycząca sprawcy prowadzi do złagodzenia odpowiedzialności karnej. W takich wypadkach brak po stronie współdziałającego cechy wymaganej dla sprawcy prowadzi do przesunięcia podstawy odpowiedzialności karnej na płaszczyznę typu podstawowego. Tym samym współdziałający w popełnieniu przestępstwa indywidualnego niewłaściwego typu uprzywilejowanego, niebędący intraneusem, poniesie odpowiedzialność na podstawie typu podstawowego, a więc surowszą niż sprawca posiadający cechę wymaganą przez ustawę (por. J. Szymczyk, *Współdziałanie...*, s. 159; A. Zoll (w:) K. Buchała, A. Zoll, *Kodeks...*, s. 170 i n. oraz 195 i n.). Przesądza to, że w odniesieniu do tych okoliczności stosuje się zasadę indywidualizacji odpowiedzialności przewidzianą w art. 21 § 1 k.k., prowadzącą do uwzględnienia tych okoliczności wyłącznie w stosunku do osoby, której dotyczą.

Co także nader istotne, warunkiem odpowiedzialności współdziałającego ekstraneusa w popełnieniu przestępstwa indywidualnego jest wiedza o szczególnej cesze sprawcy. Brak tej cechy po stronie współdziałającego nie wyłącza odpowiedzialności za przestępstwo indywidualne, jeżeli współdziałający wiedział, że sprawca posiadał wymaganą przez ustawę cechę. (por. K. Buchała (w:) K. Buchała (red.), Z. Ćwiąkalski, M. Szewczyk, A. Zoll, *Komentarz...*, s. 149; P. Kardas (w) Wróbel Włodzimierz (red.), Zoll Andrzej (red.), *Kodeks karny. Część ogólna.*

Tom I. Część I. Komentarz do art. 1-52, wyd. V).

Mając na uwadze przytoczoną powyżej wykładnię przepisu art. 21 § 2 k.k, a pominiętą całkowicie przez sąd orzekający, należy stwierdzić, że brak jest argumentów do odparcia podniesionego przez apelującego zarzutu, iż w przypadku poczynienia ustalenia istnienia po stronie oskarżonej D. P. (1) świadomości co do stanowiącej znamię czynu z art. 300 § 2 kk osobistej właściwości sprawcy – M. T., tj. o jej statusie dłużnika (w tym przedmiocie sąd również nie poczynił żadnych rozważań) – przepisy kodeksu karnego przewidują podstawę do pociągnięcia jej, jako ekstraneusa, do odpowiedzialności za to przestępstwo indywidulane, mimo, że sama tej swoistej cechy, znamiennej dla bytu w/w czynu, nie posiada. Zaakcentować jednak należy, że okoliczność, że współdziałający wiedział, iż sprawca ma właściwości szczególne, od których wystąpienia uzależniona jest odpowiedzialność karna lub zależy surowsza karalność, nie może być oparta na domniemaniu, lecz należy ją ustalić w sposób niebudzący wątpliwości, gdyż ma ona istotne znaczenie dla oceny prawnej czynu tej osoby (por. wyrok SN z dnia 2 lutego 1989 r., II KR 285/88, OSNKW 1989, nr 5-6, poz. 41). Z uwagi na fakt, że ta przesłanka odpowiedzialności współdziałającego ekstraneusa należy do strony podmiotowej (płaszczyzna intelektualna - świadomość), znajdują do niej zastosowanie reguły dowodowe obowiązujące w zakresie ustalenia okoliczności relewantnych dla strony podmiotowej czynu zabronionego (por. K. Buchała (w:) K. Buchała (red.), Z. Cwiakalski,

M. Szewczyk, A. Zoll, Komentarz..., s. 149; P. Kardas (w) Wróbel Włodzimierz (red.), Zoll Andrzej (red.), Kodeks karny. Część ogólna. Tom I. Część I. Komentarz do art. 1-52, wyd. V).

W świetle przytoczonej wykładni przepisu art. 21 § 2 kk, wbrew zatem niepełnym, a tym samym wadliwym wywodom sądu orzekającego, „(...) samo stwierdzenie, że nie była ona dłużnikiem Wspólnoty (...) przy ul. (...) w E.. Dłużnikiem tej Wspólnoty była bowiem M. T.”, absolutnie nie uprawniło do wniosku, iż „(...) Oskarżona D. P. (1) swoim zachowaniem nie popełniła zatem zarzucanego jej przestępstwa kwalifikowanego z art. 300 § 2 kk, gdyż nie była dłużnikiem pokrzywdzonej Wspólnoty (...). Podmiotem, który może popełnić to przestępstwo może być tylko dłużnik lub osoba go zastępująca...”.

Reasumując, sąd meriti dokonując analizy zgromadzonego materiału, nie odniósł się w żaden sposób do wymienionych przez apelującego dowodów i okoliczności, a także nie dokonał kompleksowej oceny prawnej zachowania oskarżanej, co w rezultacie skutecznie podważaj przyjęte założenia, stanowiące kanwę rozstrzygnięcia uniewinniającego. Konsekwencją nierozważenia przez Sąd I instancji powyższych aspektów jest oczywista wadliwość przyjętej przez sąd orzekający zasadniczej tezy, że „(...) Oskarżona D. P. (1) swoim zachowaniem nie popełniła zatem zarzucanego jej przestępstwa kwalifikowanego z art. 300 § 2 kk, gdyż nie była dłużnikiem pokrzywdzonej Wspólnoty mieszkaniowej. Podmiotem, który może popełnić to przestępstwo może być tylko

dłużnik lub osoba go zastępująca...”, „Kluczowe dla sprawy było bowiem samo stwierdzenie, że nie była ona dłużnikiem Wspólnoty (...) przy ul. (...) w E.. Dłużnikiem tej Wspólnoty była bowiem M. T.”, a który to wniosek zdecydował o uwolnieniu oskarżonej od odpowiedzialności karnej w pełnym zakresie.

Wobec wyeksponowanych w apelacji pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego wad i niedostatków ustaleń oraz rozważań sądu orzekającego, co stanowi konwekcję nie uwzględnienia wszystkich ujawnionych okoliczności i dowodów, jako przedwczesna jawi się zatem skonstruowana przez sąd meriti teza, iż oskarżona nie dopuściła się popełnienia zarzucanego jej czynu.

Nie przesądzając ostatecznej oceny i znaczenia, pominiętych przez sąd, dowodów i aspektów sprawy dla kończącego orzeczenia, należy stwierdzić, że sąd zobligowany był jednak uwzględnić je w całości w swych rozważaniach, a który to obowiązek wynika z treści art. 410 k.p.k. Zgodnie z cytowanym przepisem podstawę wyroku stanowi całokształt okoliczności ujawnionych w toku rozprawy sądowej, zaś pominięcie istotnych dla sprawy okoliczności mogących mieć wpływ na rozstrzygnięcie w kwestii winy stanowi oczywistą obrazę tego przepisu (por. OSN PG 1977, nr 7-8, poz. 62).

W tym miejscu należy przytoczyć ugruntowane stanowisko wyrażone w orzecznictwie Sądu Najwyższego, zgodnie z którym przekonanie sądu orzekającego o wiarygodności jednych dowodów (ich części) i niewiarygodności innych (w pozostałej części) pozostaje pod

ochroną przepisu art. 7 kpk jeżeli jest poprzedzone ujawnieniem w toku rozprawy głównej całokształtu okoliczności sprawy (art. 410 kpk) i to w sposób podyktowany obowiązkiem dochodzenia prawdy, stanowi wynik rozważenia wszystkich okoliczności przemawiających zarówno na korzyść jak i na niekorzyść oskarżonego oraz jest wyczerpujące i logiczne - z uwzględnieniem wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego a także umotywowane w uzasadnieniu wyroku (por. wyrok SN z 22.02.96r, Prok. I Pr. 1996/10/10). Ustalenia faktyczne wyroku tylko wtedy nie wykraczają poza ramy swobodnej oceny gdy poczynione zostały na podstawie wszechstronnej analizy przeprowadzonych dowodów, których ocena nie wykazuje błędów natury faktycznej czy logicznej, zgodna jest ze wskazaniami wiedzy i doświadczenia życiowego prowadzi do sędziowskiego przekonania, odzwierciedleniem którego powinno być uzasadnione orzeczenie. Temu jednak zadaniu, jak wyżej wykazano, Sąd I instancji nie sprostował.

W rozpoznawanej sprawie Sąd Rejonowy, jak to słusznie podkreślił skarżący, nie wyjaśnił wszystkich istotnych okoliczności, a w szczególności nie dokonał kompleksowej oceny materiału oraz pominął szereg faktów, nie zajmując wobec nich rzeczowego stanowiska, a także nie przeprowadził pełnej oceny prawnej zachowania oskarżonej.

Tym samym lakoniczne oceny, w tym prawne, zawarte w pisemnych motywach orzeczenia, są ocenami dowolnymi, zaś niepełna i nie dość wnikliwa analiza dowodów sprawia, że słusznymi stają się zarzuty

zawarte w środku odwoławczym, dotyczące sprzeczności ustaleń z zebranych w sprawie materiałem dowodowym.

Zaniechanie i nie wyjaśnienie zaprezentowanych powyżej okoliczności, pomimo, że były one istotne dla prawidłowego ustalenia stanu faktycznego i zakresu odpowiedzialności karnej oskarżonej D. P. (1), stanowiło uchybienie, które skutkowało musiło uchYLENIEM wyroku w całości i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi i instancji. Niedopuszczalne jest bowiem pominięcie istotnych okoliczności, lecz konieczne jest zawsze ustalenie zależności każdego z dowodów w całości lub konkretnym fragmencie od poszczególnych okoliczności faktycznych, które w sprawie wymagają udowodnienia i uzasadnienia. (por. SN II KKN 159/96, Prok. i Pr. 1998/2/7 I KR 120/84, OSNPG 1984/12/115). Brak takiego wyjaśnienia czy oceny uniemożliwia, bowiem odparcie zarzutu przekroczenia przez sąd granic swobodnej oceny dowodów, a pominięcie przez Sąd Rejonowy w pisemnych motywach wyroku dowodów dotyczących istotnych okoliczności w sprawie i nie zajęcie stanowiska wobec wszystkich dowodów zgromadzonych w sprawie, a także niedokonanie kompleksowej oceny prawnej zachowania oskarżonej, daje podstawę do postawienia sądowi słusznego zarzutu sprzeczności ustaleń z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego. Właściwa i wnikliwa ocena całokształtu okoliczności istotnie wpłynęłaby na zakres odpowiedzialności oskarżonej lub też dostarczyłaby

<p>argumentów dyskwalifikujących zarzuty podniesione przez skarżącego w apelacji.</p> <p>W konsekwencji zaaprobować należy postawioną przez autora apelacji tezę, że sąd orzekający przedwcześnie uwolnił oskarżoną od odpowiedzialności za zarzucany jej czyn, stwierdzając że „(...) Kluczowe dla sprawy było bowiem samo stwierdzenie, że nie była ona dłużnikiem Wspólnoty (...) przy ul. (...) w E.. Dłużnikiem tej Wspólnoty była bowiem M. T.”, a jednocześnie pominął w swych rozważaniach szereg dowodów i okoliczności oraz zaniechał przeprowadzenia analizy mających zastosowanie norm prawnych, co skutecznie podważało wyprowadzone wnioski.</p>		
Wniosek		
o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania	# zasadny # częściowo zasadny # niezasadny	
Zwięźle o powodach uznania wniosku za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny.		
Stwierdzenie przez sąd odwoławczy zarzucanych w apelacji pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego uchybień określonych w art. 438 pkt 2 i 3 kpk obligowało do uwzględnianie wniosku o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.		

4. OKOLICZNOŚCI PODLEGAJĄCE UWZGLĘDNIENIU Z URZĘDU	
---	--

1.	
Zwięźle o powodach uwzględnienia okoliczności	
5. ROZSTRZYGNIĘCIE SĄDU ODWOŁAWCZEGO	
5.1. Utrzymanie w mocy wyroku sądu pierwszej instancji	
1.	Przedmiot utrzymania w mocy
Zwięźle o powodach utrzymania w mocy	
5.2. Zmiana wyroku sądu pierwszej instancji	
1.	Przedmiot i zakres zmiany
Zwięźle o powodach zmiany	

5.3. Uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji	
5.3.1. Przyczyna, zakres i podstawa prawna uchylenia	
1.1.	# art. 439 k.p.k.
Zwięźle o powodach uchylenia	
2.1.	Konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości # art. 437 § 2 k.p.k.
Zwięźle o powodach uchylenia	

3.1.	Konieczność umorzenia postępowania	# art. 437 § 2 k.p.k.
Zwięźle o powodach uchylenia i umorzenia ze wskazaniem szczególnej podstawy prawnej umorzenia		
4.1.		# art. 454 § 1 k.p.k.
Zwięźle o powodach uchylenia		
<p>Dokonanie niepełnych i dowolnych ustaleń oraz nieuwzględnienie wskazanych w apelacji pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego i zaprezentowanych powyżej okoliczności, pomimo, że były one istotne dla prawidłowego ustalenia stanu faktycznego i zakresu odpowiedzialności karnej oskarżonej D. P. (1), stanowiło uchybienie, które skutkować musiało uchyleniem wyroku w całości i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi i instancji. Niedopuszczalne jest bowiem pominięcie istotnych okoliczności, lecz konieczne jest zawsze ustalenie zależności każdego z dowodów w całości lub konkretnym fragmencie od poszczególnych okoliczności faktycznych, które w sprawie wymagają udowodnienia i uzasadnienia. (por. SN II KKN 159/96, Prok. i Pr. 1998/2/7 I KR 120/84, OSNPG 1984/12/115). Brak takiego wyjaśnienia czy oceny uniemożliwia, bowiem odparcie zarzutu przekroczenia przez sąd granic swobodnej oceny dowodów, a pominięcie przez Sąd Rejonowy w pisemnych motywach wyroku dowodów dotyczących istotnych okoliczności</p>		

w sprawie i nie zajęcie stanowiska wobec wszystkich dowodów zgromadzonych w sprawie, a także niedokonanie kompleksowej oceny prawnej zachowania oskarżonej, daje podstawę do postawienia sądowi słusznego zarzutu sprzeczności ustaleń z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego. Właściwa i wnikliwa ocena całokształtu okoliczności istotnie wpłynęłaby na zakres odpowiedzialności oskarżonej lub też dostarczyłaby argumentów dyskwalifikujących zarzuty podniesione przez skarżącego w apelacji.

W konsekwencji zaaprobować należy postawioną przez autora apelacji tezę, że sąd orzekający przedwcześnie uwolnił oskarżoną od odpowiedzialności za zarzucany jej czyn, stwierdzając że „(...) Kluczowe dla sprawy było bowiem samo stwierdzenie, że nie była ona dłużnikiem Wspólnoty (...) przy ul. (...) w E.. Dłużnikiem tej Wspólnoty była bowiem M. T.”, a jednocześnie pominął w swych rozważaniach szereg dowodów i okoliczności oraz zaniechał przeprowadzenia analizy mających zastosowanie norm prawnych, co skutecznie podważało wyprowadzone wnioski

Z powyższych względów Sąd Okręgowy na podstawie art. 437 § 2 k.p.k., uchylił zaskarżony wyrok i sprawę w tym zakresie przekazał Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania. W tym miejscu należy wskazać, że zgodnie z treścią art. 437 § 2 kpk uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1 kpk, art. 454 § 1 k.p.k. lub jeżeli konieczne jest przeprowadzenie na

nowo przewodu w całości. W myśl natomiast przywołanego art. 454 kpk sąd odwoławczy nie może skazać oskarżonego, który został uniewinniony w pierwszej instancji lub w co do którego w pierwszej instancji umorzono postępowanie. Przepis ten statuuje tzw. reguły ne peius, które odnoszą się tylko do apelacji. Ograniczają one reformatoryjne orzekanie sądu odwoławczego w wypadku wniesienia zasadnej apelacji na niekorzyść oskarżonej, a taka sytuacja procesowa zaistniała w poddanej kontroli sprawie. W konsekwencji sąd odwoławczy nie może zmienić zaskarżonego wyroku na niekorzyść oskarżonej. Z uwagi na te reguły musi go uchylić i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji, gdyż dopiero ten sąd może wydać rozstrzygnięcia wskazane w art. 454 § 1 kpk.

5.3.2. Zapatrywania prawne i wskazania co do dalszego postępowania

Po przekazaniu sprawy Sąd Rejonowy winien ponownie przeprowadzić postępowanie dowodowe w pełnym zakresie, a także ewentualnie dopuścić inne dowody, jeśli taka potrzeba wyłoni się przy ponownym rozpoznaniu sprawy.

Rzeczą Sądu I instancji przy ponownym rozpoznaniu sprawy będzie zatem dokonanie rzetelnych ustaleń faktycznych, opartych na całokształcie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, a następnie przeprowadzenie gruntownej analizy i dokonanie wyboru prezentowanych wersji zdarzenia, ocenionych w sposób

zgodny z regułami procedowania, logiką i doświadczeniem życiowym, a nadto w przypadku takiej konieczności sporządzenie przekonywającego uzasadnienia swego stanowiska, w sposób wolny od uproszczeń i uwzględniający cały materiał dowodowy, zgodnie z wymogami art. 424 kpk.

By temu zadaniu sprostać Sąd winien dążyć do wyjaśnienia wszelkich niejasności występujących w materiale dowodowym, a jednocześnie wykorzystać zarówno niniejsze uwagi, jak i te zawarte w apelacji pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego.

Dopiero po ponownym przeprowadzeniu postępowania dowodowego z uwzględnieniem powyższych zaleceń Sąd I instancji zobowiązany będzie orzec o winie oskarżonej D. P. (1) bądź rozstrzygnąć o braku podstaw do pociągnięcia jej do odpowiedzialności karnej, na podstawie całokształtu okoliczności prawidłowo ujawnionych na rozprawie głównej.

5.4. Inne rozstrzygnięcia zawarte w wyroku

Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności	

6. Koszty Procesu

Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności

7. PODPIS

